

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Bruggestraat (Wingene, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2016K499

Datum: Maart 2017

ARCHEOLOGIENOTA met uitgesteld traject
Verslag van resultaten bureauonderzoek

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Clara Thys, Aaron Willaert
Wetenschappelijke begeleiding: Dieter Demey

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	5
1.1 Beschrijvend gedeelte	5
1.1.1 Administratieve gegevens	5
1.2 Onderzoeksopdracht	7
1.2.1 Onderzoekskader	7
1.2.2 Juridische context	7
1.2.3 Randvoorwaarden	7
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein	8
1.2.5 Ruimtelijke situering	8
1.2.6 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	9
1.3 Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	9
1.3.1 Reeds uitgevoerde onderzoeksfases	9
1.3.2 Archeologisch potentieel	9
1.3.2.1 <i>Methode</i>	9
1.3.2.2 <i>Fysisch geografische situatie</i>	9
1.3.2.3 <i>Bekende archeologische vindplaatsen</i>	10
1.3.2.4 <i>Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader</i>	10
1.3.2.5 <i>Verstoringshistoriek</i>	10
1.4 Assessmentrapport	11
1.4.1 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens.....	11
1.4.1.1 <i>Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)</i>	12
1.4.1.2 <i>Geologie</i>	13
1.4.1.2.1 Tertiair.....	13
1.4.1.2.2 Quartair	14
1.4.1.3 <i>Bodem</i>	15
1.4.1.3.1 Bodemtypes.....	15
1.4.1.3.2 Bodemerosie.....	16
1.4.1.4 <i>Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop</i>	17
1.4.1.5 <i>Hydrografie</i>	19
1.4.2 Gekende archeologische waarden	20
1.4.2.1 <i>Historisch en cartografisch onderzoek</i>	20
1.4.2.1.1 Historische achtergrond	20
1.4.2.1.2 Historische kaarten	21
1.4.2.1.3 Huidige gebruik en verstoringen.....	24

1.4.2.2	<i>Beschrijving van de gekende archeologische waarden .....</i>	<i>27</i>
1.4.2.3	<i>Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader .....</i>	<i>28</i>
1.4.3	Samenvatting van de resultaten	29
Deel 3:	Bibliografie.....	32
Deel 4:	Bijlagen.....	33

FIGURENLIJST (2016K499)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	6
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).....	6
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschaling, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 4: visualisatie van de geplande werken.	9
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).....	12
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).....	13
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).....	14
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt).....	15
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2016) (bron: Geopunt).....	16
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).	17
Figuur 11: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).....	18
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de verschillende waterlopen (Bron: Geopunt).....	19
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	21
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van 1917 (Bron: Linesman- 10-21NW3-1-1017).....	24
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	25
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, winteropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	25
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschaling, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	26
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschaling, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt).....	26
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschaling, winteropnamen, 2015 t.a.v. zijn cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal).....	28
Figuur 21: foto's van het huidige terrein.....	31

TABELLENLIJST (2016K499)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	5
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	11
Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.....	22
Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.	27

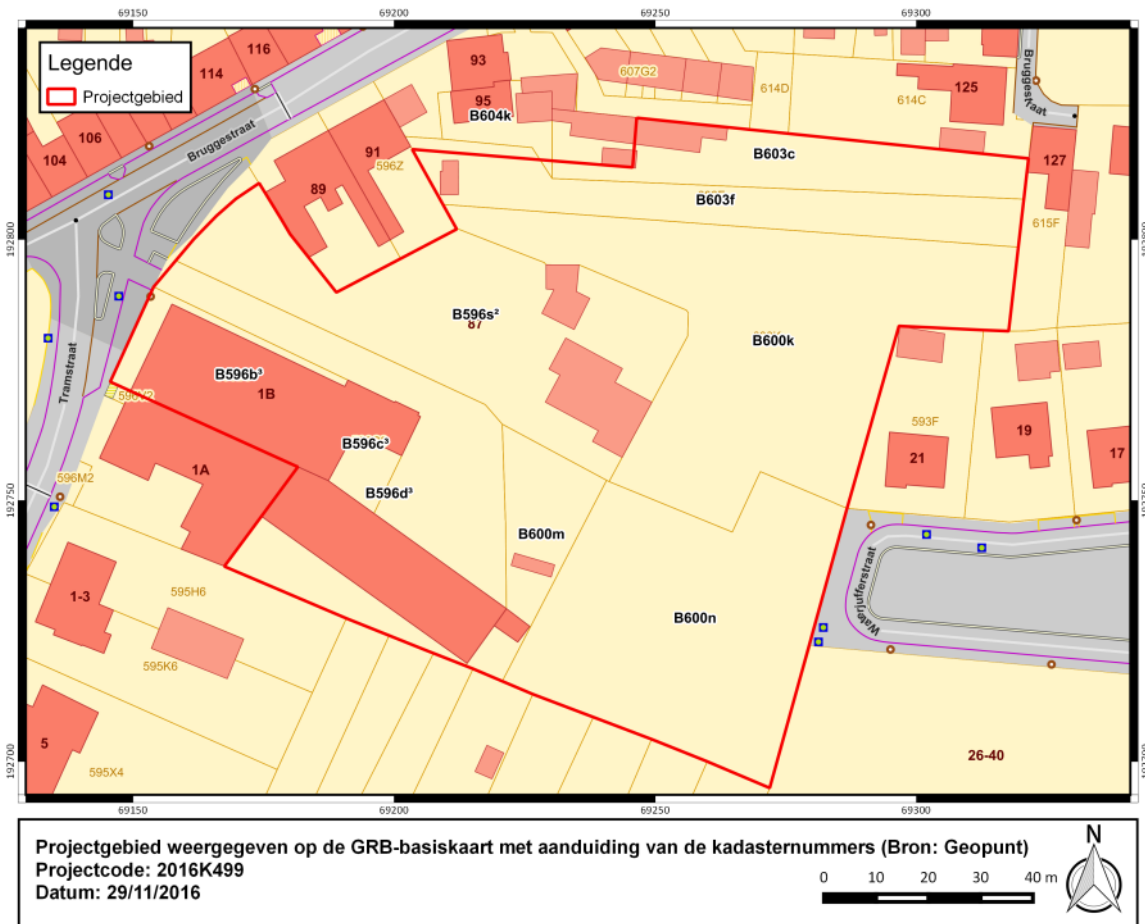
Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

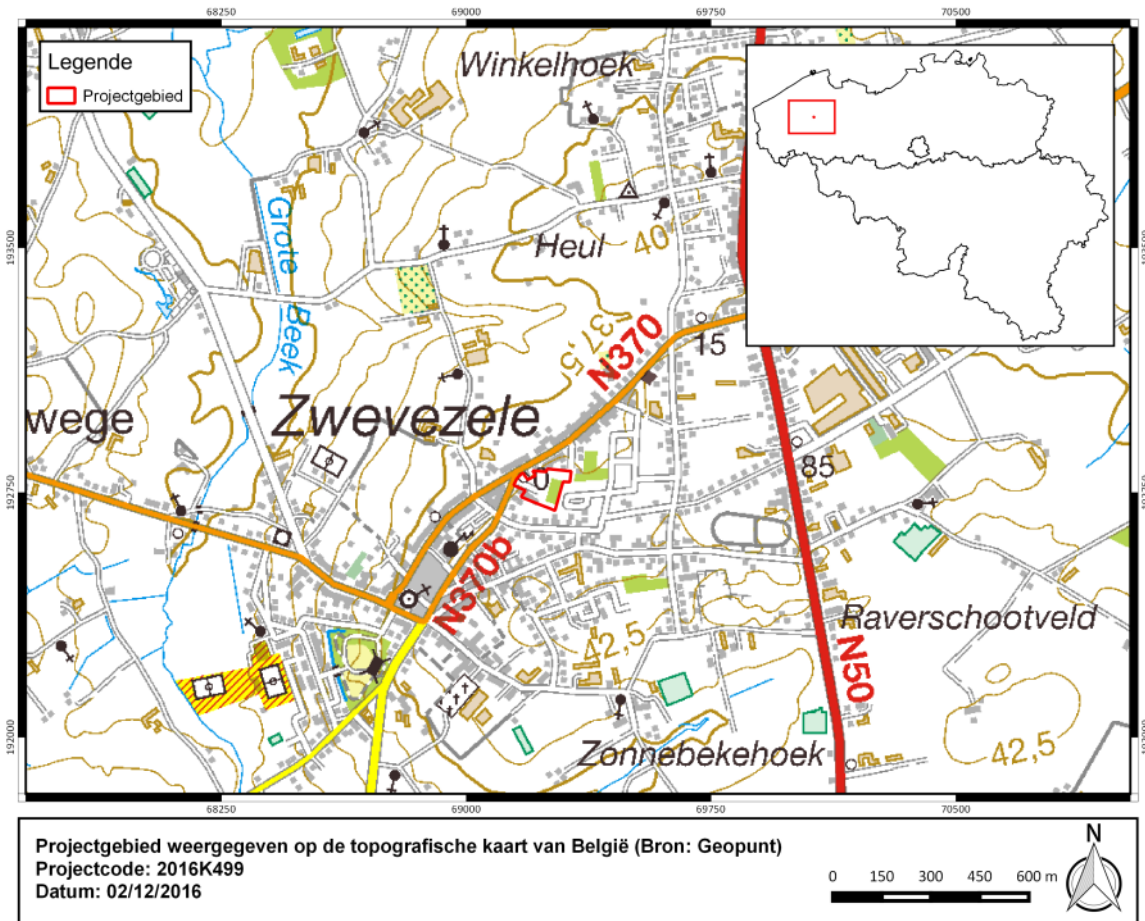
1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) Projectcode	2016K499	
b) Het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	OE/ERK/Archeoloog/2015/00043	
c) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de erkende archeoloog	Janiëk De Gryse Ten Briele 14 bus 15 8200 Sint-Michiels-Brugge	
d) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Wingene
	Deelgemeente	Zwevezele
	Postcode	8000
	Adres	Bruggestraat
	Toponiem	Bruggestraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 69131$ $Y_{\min} = 192693$ $X_{\max} = 69328$ $Y_{\max} = 192830$
e) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Wingene, Afdeling 2, Sectie B, nr's: 604k, 603c, 603f, 596b ³ , 596s ² , 600k, 596c ³ , 596d ³ , 600m, 600n Figuur 1	
f) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
g) De begin- en einddatum van de uitvoering van het onderzoek	April 2017	
h) De relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed die van toepassing zijn op het onderzochte gebied, de eventuele archeologische site en het onderzoek zelf	Bureauonderzoek	
i) Overzichtsplan met afbakening van verstoorde zones	Nvt.	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt)

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt)

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande realisatie van een verkaveling. Het projectgebied wordt in deze studie Zwevezele Bruggestraat genoemd.

Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van projectgebied Zwevezele Bruggestraat. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Het projectgebied bevindt zich volgens het gewestplan binnen een zone bestemd als woongebied. Bovendien situeert het plangebied zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch in een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande verkavelingsvergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van de ingreep in de bodem in kwestie bedraagt ca. 1.3 ha; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.3 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel economisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning. Er bevinden zich nog dumps op het terrein. Alsook zijn er verschillende leidingen en nutsleidingen aanwezig, waarvan de exacte locatie niet gekend is. Er dient eerst een onderzoek te worden uitgevoerd naar de exacte locatie van deze leidingen alvorens een archeologisch onderzoek uit te voeren. In tussentijd wenst de opdrachtgever, uit economische motivatie, de bouwvergunning reeds aan te vragen.

Om die reden wordt gekozen voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

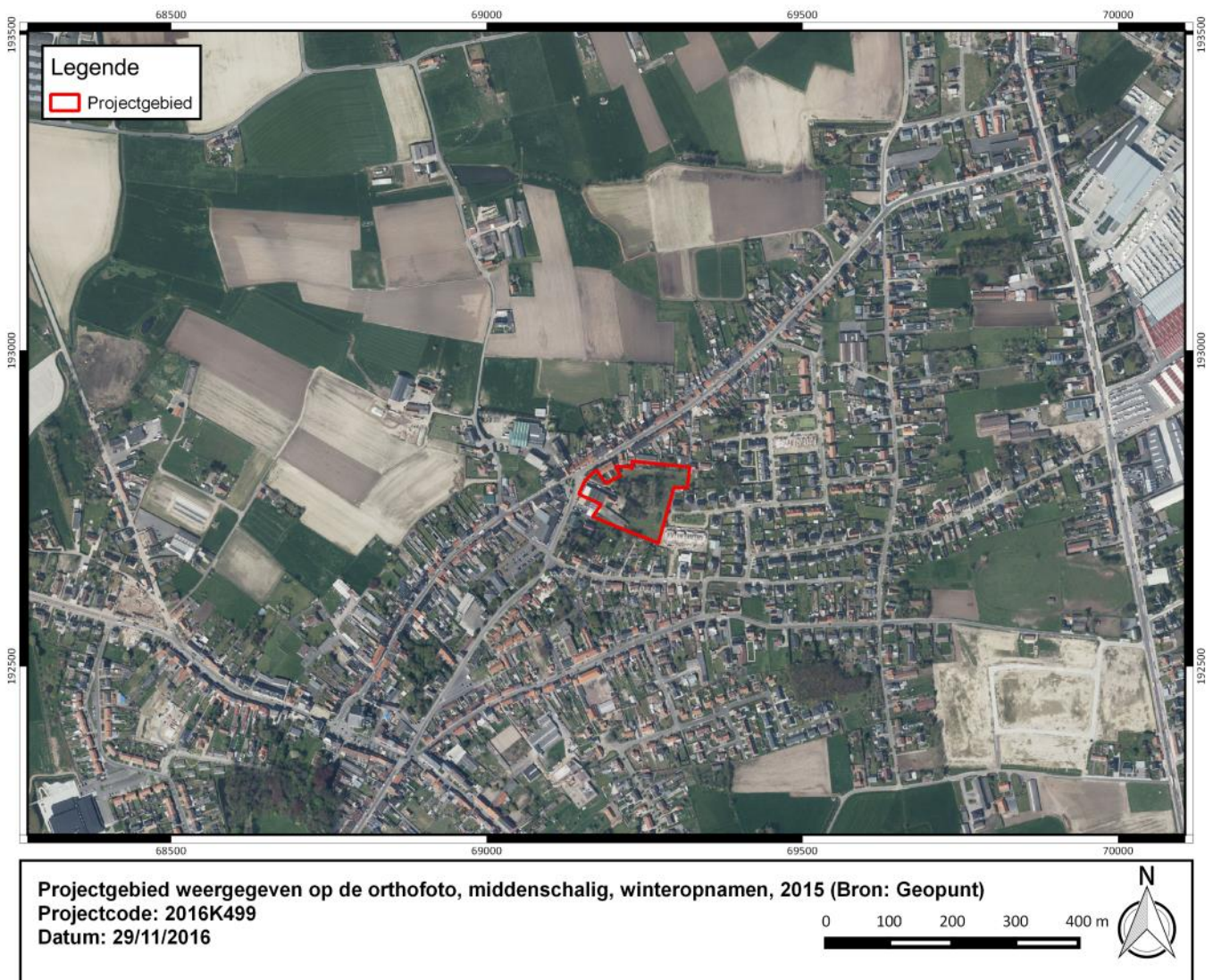
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Zwevezele Bruggestraat werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.2.5 Ruimtelijke situering

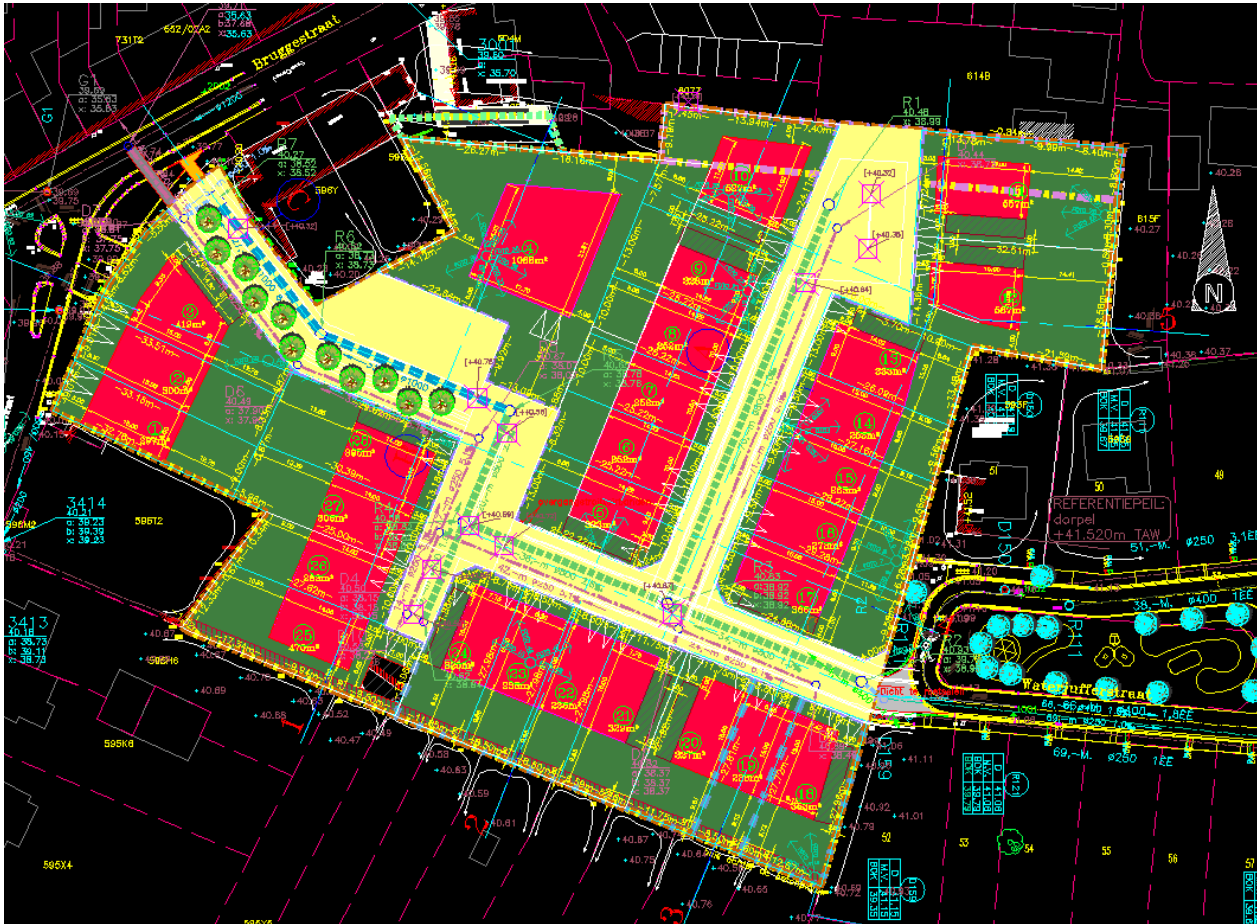
Het projectgebied is gelegen in Zwevezele, deelgemeente van Wingene, in de provincie West-Vlaanderen. De locatie is omgeven door de Bruggestraat ten noorden, de Waterjufferstraat ten oosten, de Processiestraat ten zuiden en de Tramstraat ten westen. De dorpskern van Zwevezele situeert zich ca. 750 meter ten zuidwesten. De dorpskern van Wingene ligt 4,5 km ten noordoosten.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt)

1.2.6 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling over een oppervlakte van ca. 1.3ha.

Figuur 4: visualisatie van de geplande werken.

1.3 Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

1.3.1 Reeds uitgevoerde onderzoeksfases

Met betrekking tot de projectlocatie “Zwevezele Bruggestraat” is reeds een desktopstudie uitgevoerd (projectcode: 2016K499). De resultaten van dit bureauonderzoek wijzen op een beduidend archeologisch potentieel van de planlocatie. Gelet op de aard van de geplande werken moet uitgegaan worden van een bedreiging van eventueel aanwezige relictten onder de bouwvoor.

1.3.2 Archeologisch potentieel

1.3.2.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.3.2.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin

archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.3.2.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.3.2.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)

Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de eerste helft van de 18de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden.

Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis.

De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.3.2.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstering van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

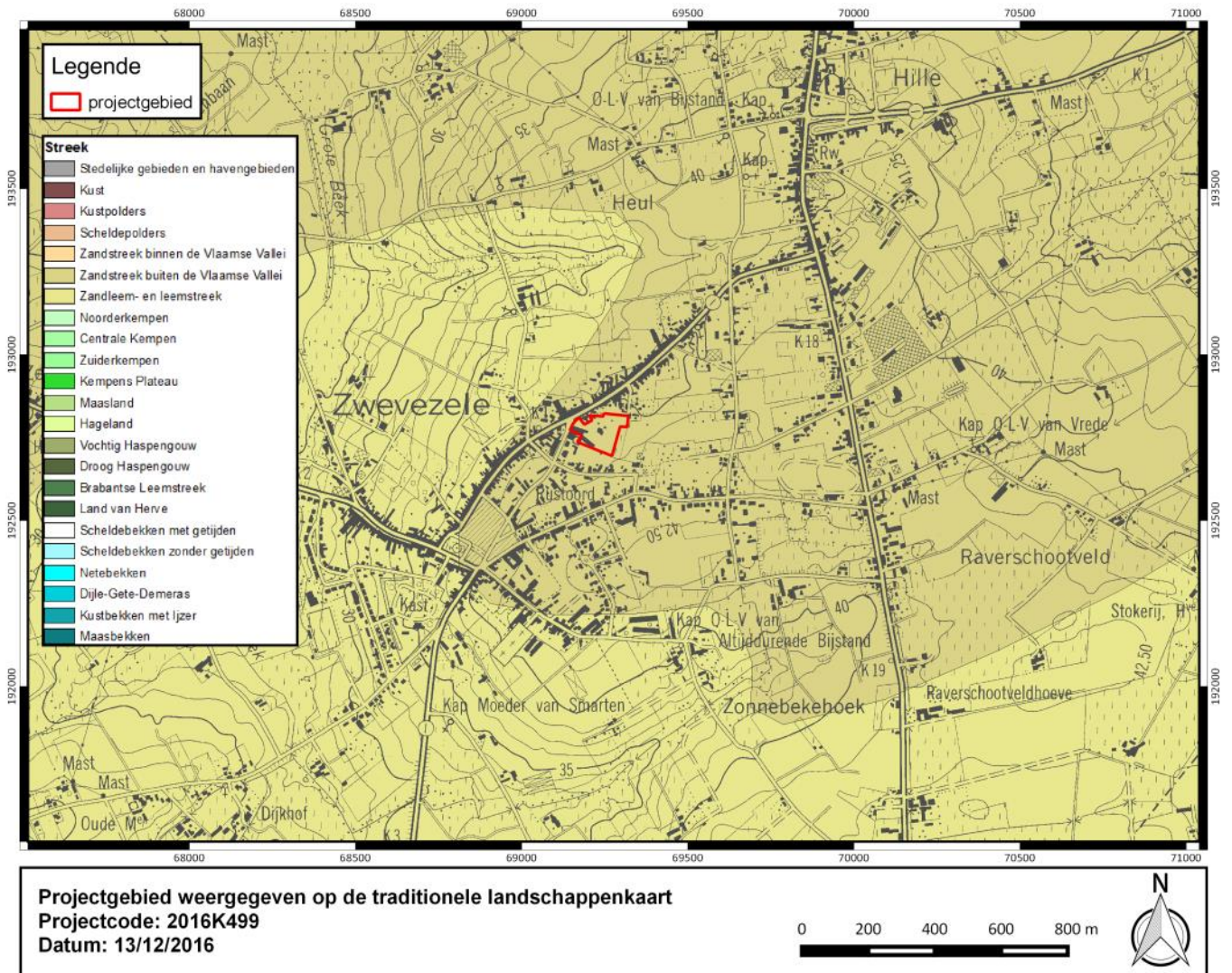
1.4.1 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Zandstreek buiten de Vlaamse Vallei
Tertiair	Lid van Pittem (Fm Gentbrugge)
Quartair	Type 1: eolische afzetting
Bodemtypes	Sch, OB
Potentiële bodemerosie	Zeer laag/verwaarloosbaar
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Gemiddelde hoogte ca. 40,5 m TAW, vlak verloop
Hydrografie	Bekken van de Brugse Polders (Rivierbeek) Waterlopen: Jobeek

1.4.1.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het projectgebied is gelegen in de zandstreek buiten de Vlaamse Vallei.

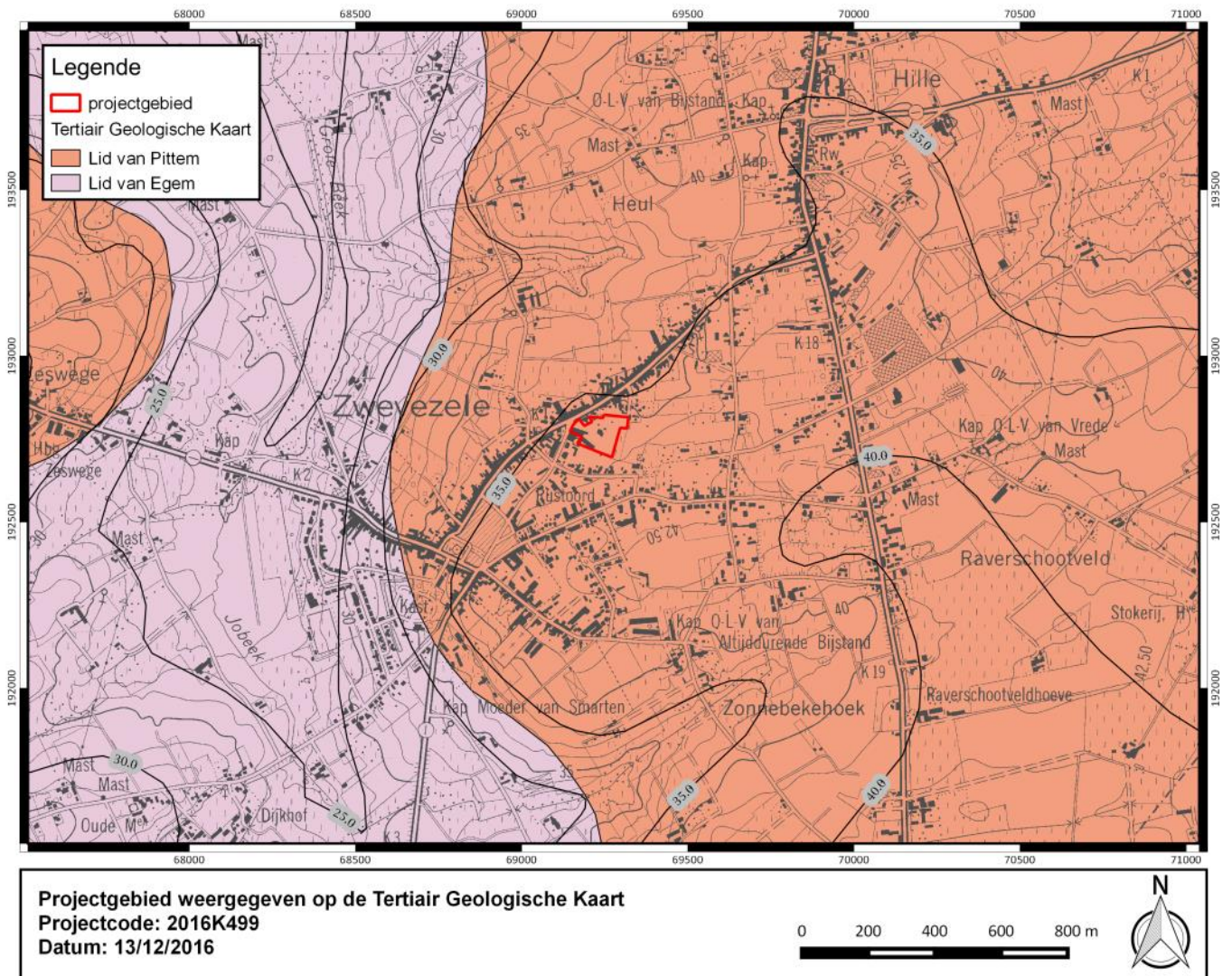

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).

1.4.1.2 Geologie

1.4.1.2.1 Tertiair

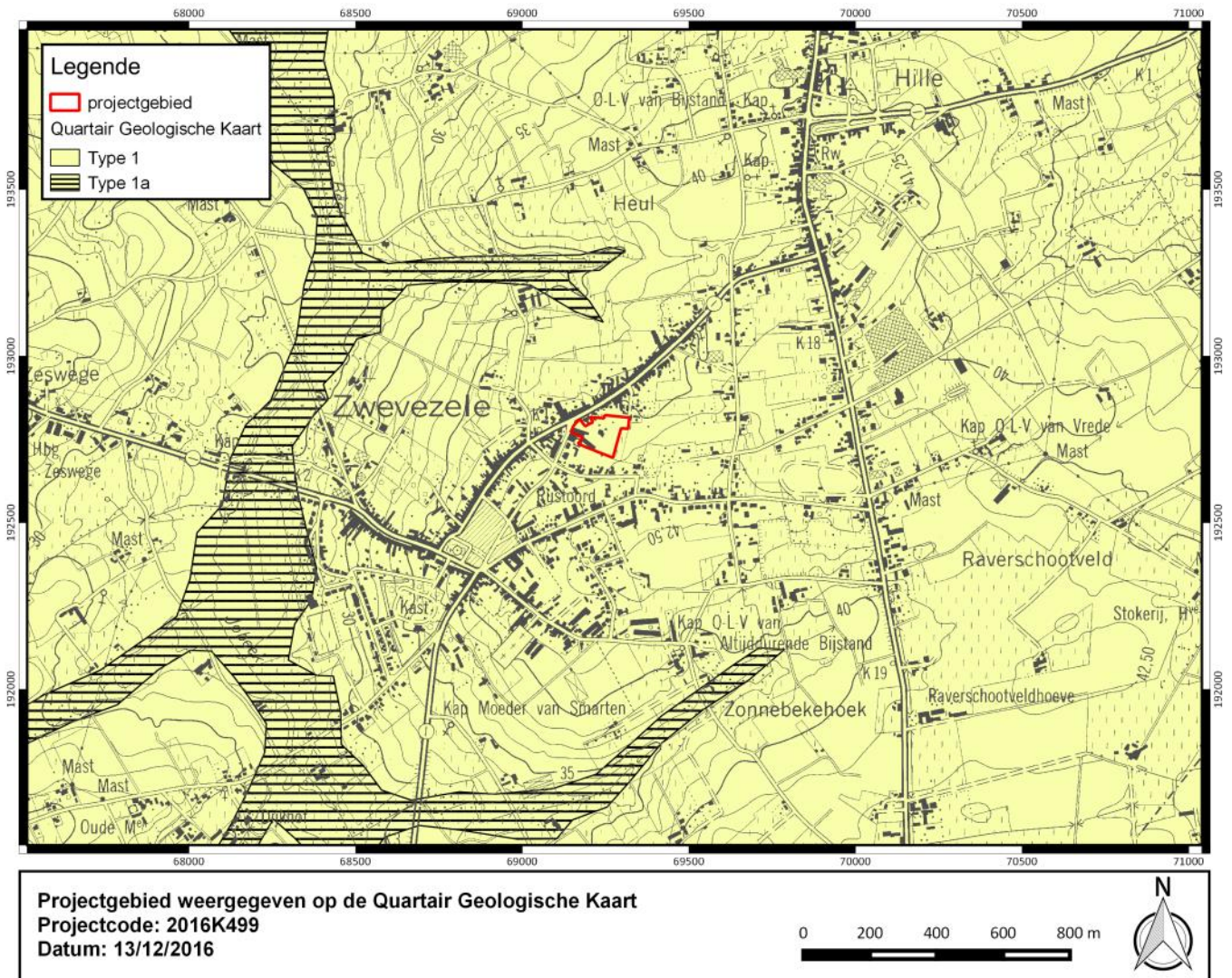
Het projectgebied is gelegen in het Lid van Pittem (Formatie van Gentbrugge). De Formatie van Gentbrugge bestaat uit een afwisseling van kleiige, siltige en zandige mariene sedimenten. Het Lid van Pittem bestaat uit een afwisseling van dunne laagjes kleiig-zandig grof silt en glauconiethoudende kleiig-siltig fijn zand. De laminae zijn vaak gebioturbeerd. Getijdengeulen komen voor in het sediment wat in de intertidale zone afgezet werd. Plaatselijk komen zandsteenbanken met opaalcement (veldstenen) voor.

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

1.4.1.2.2 Quartair

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 1**. Dit type bestaat uit een eolisch afgezet zand tot zandleem van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen.

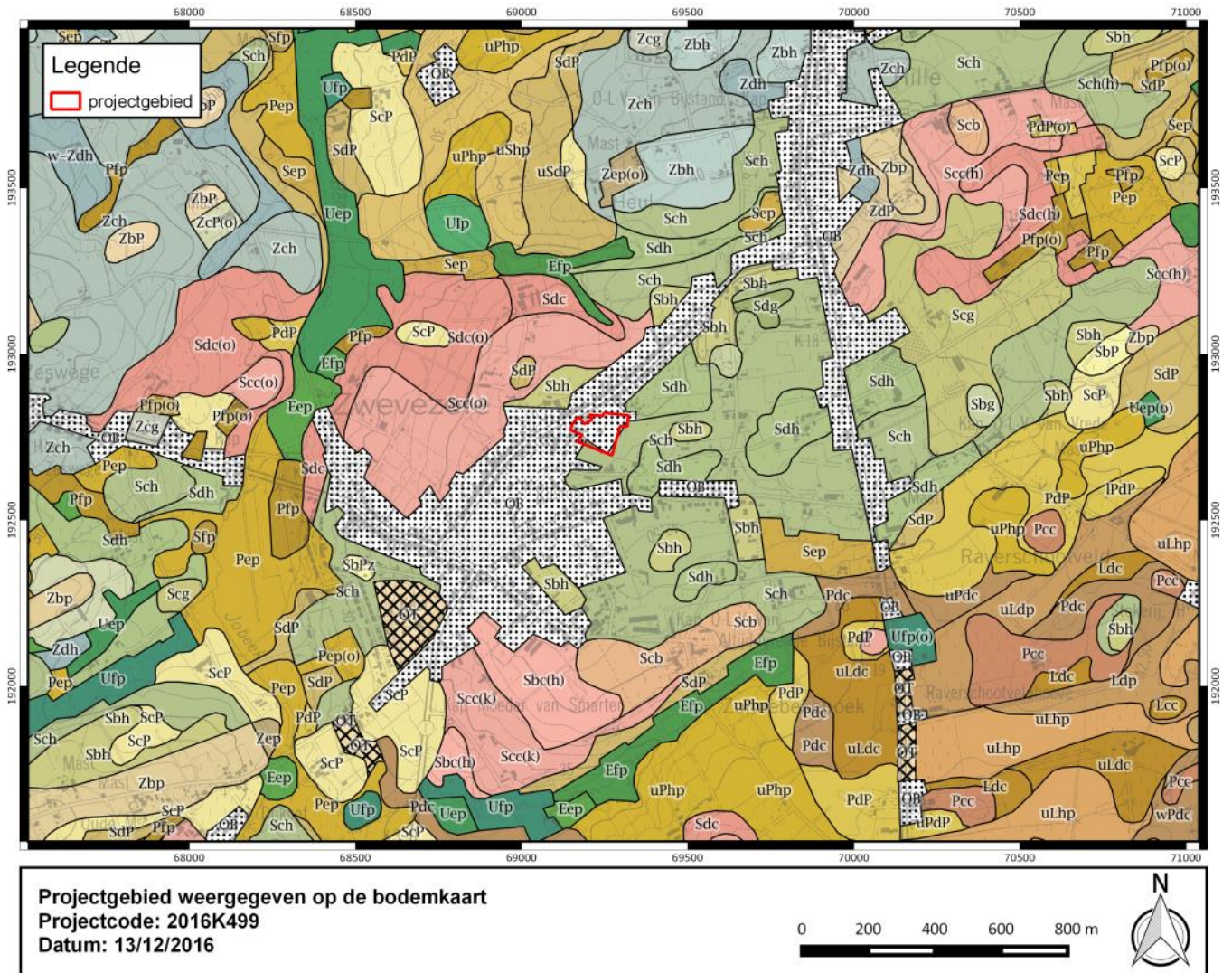

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

1.4.1.3 Bodem

1.4.1.3.1 Bodemtypes

Het bodemtype **Sch** is een matig droge lemig zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont. De roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90 cm.

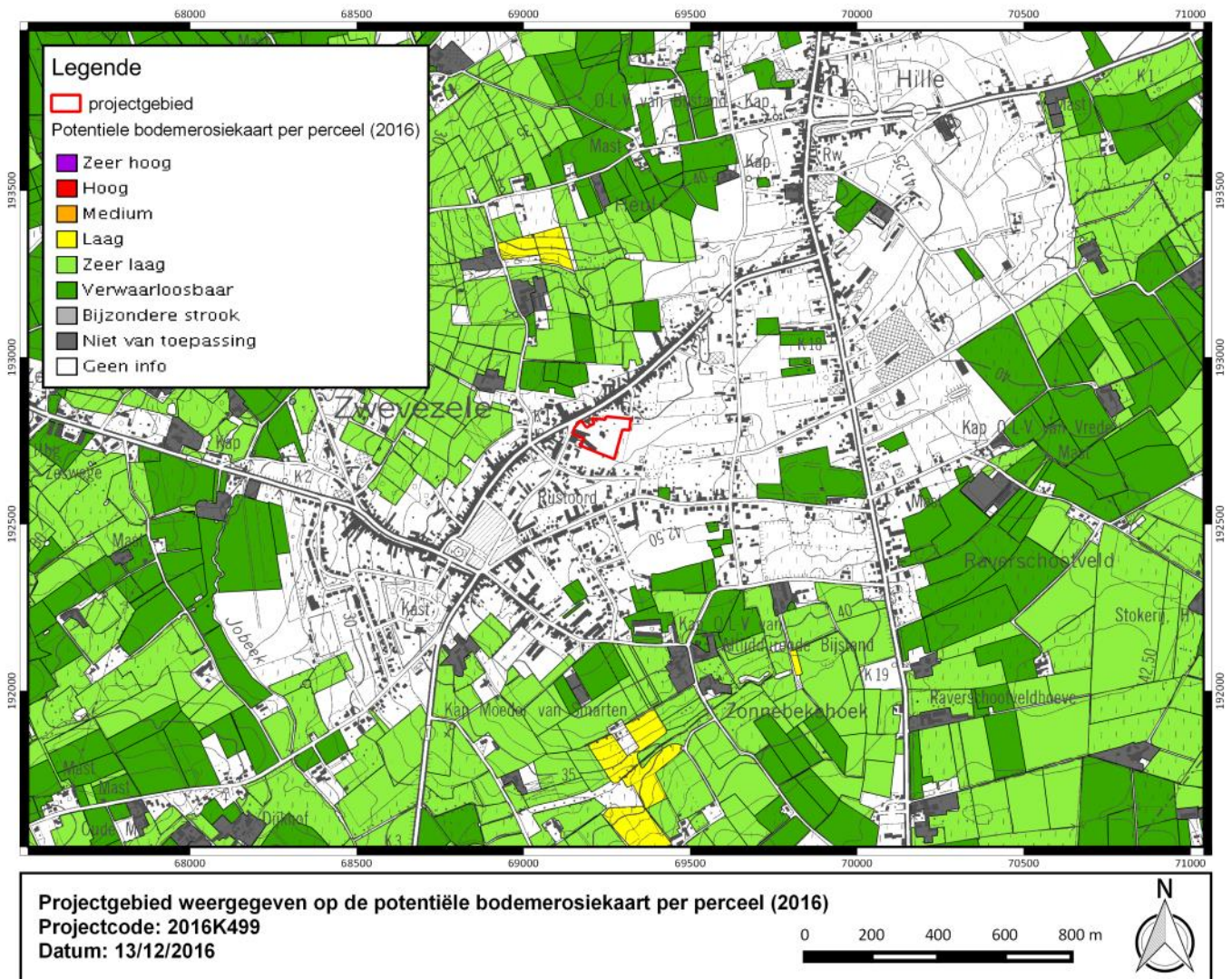

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt).

1.4.1.3.2 Bodemerosie

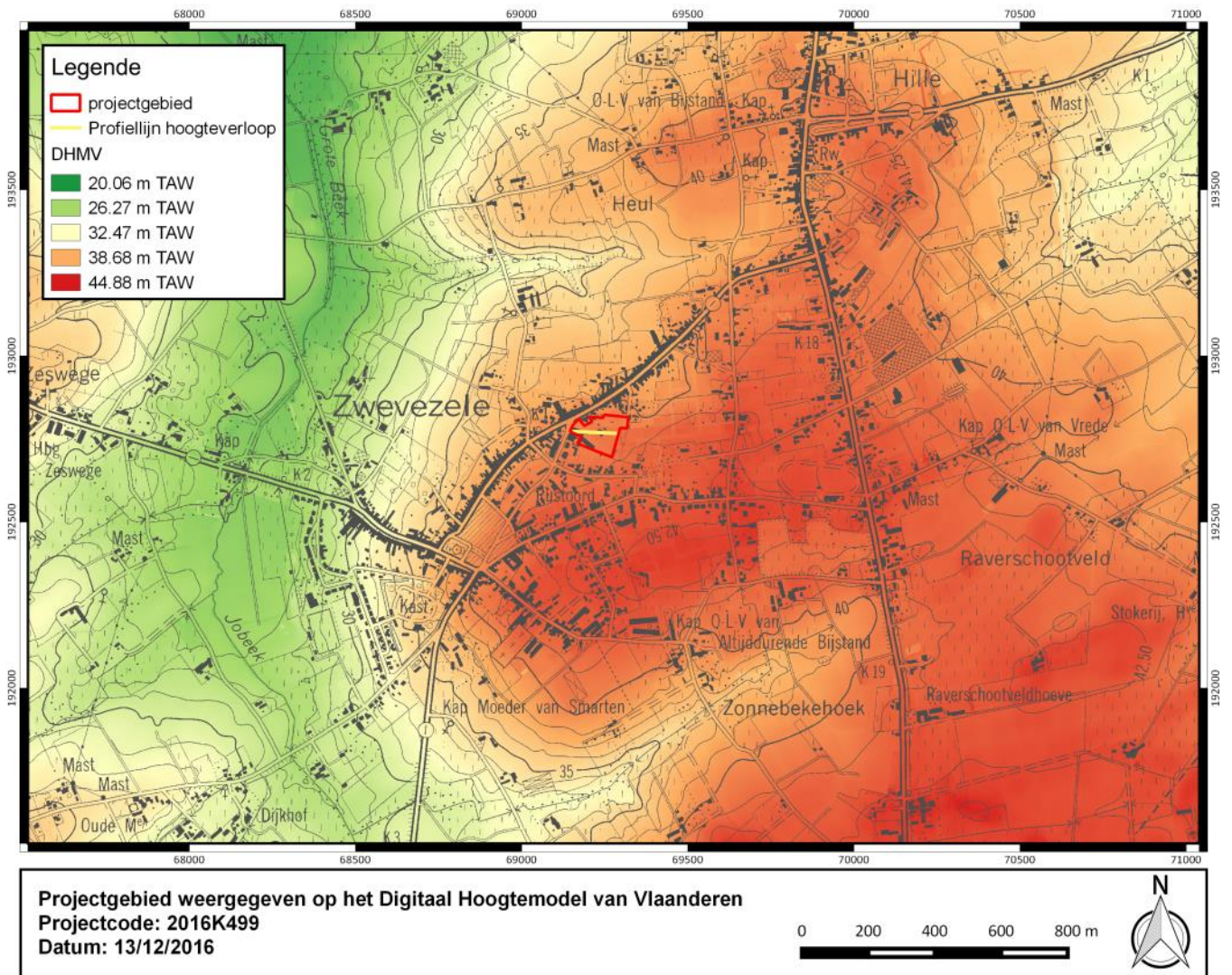
De potentiële bodemerosie van het projectgebied is niet gekend. De omliggende percelen zijn gekarteerd met een verwaarloosbare tot zeer lage potentiële bodemerosie. Gezien de ligging van het projectgebied net aan de rand van een flank, zal de potentiële bodemerosie meer naar zeer laag neigen dan naar verwaarloosbaar.

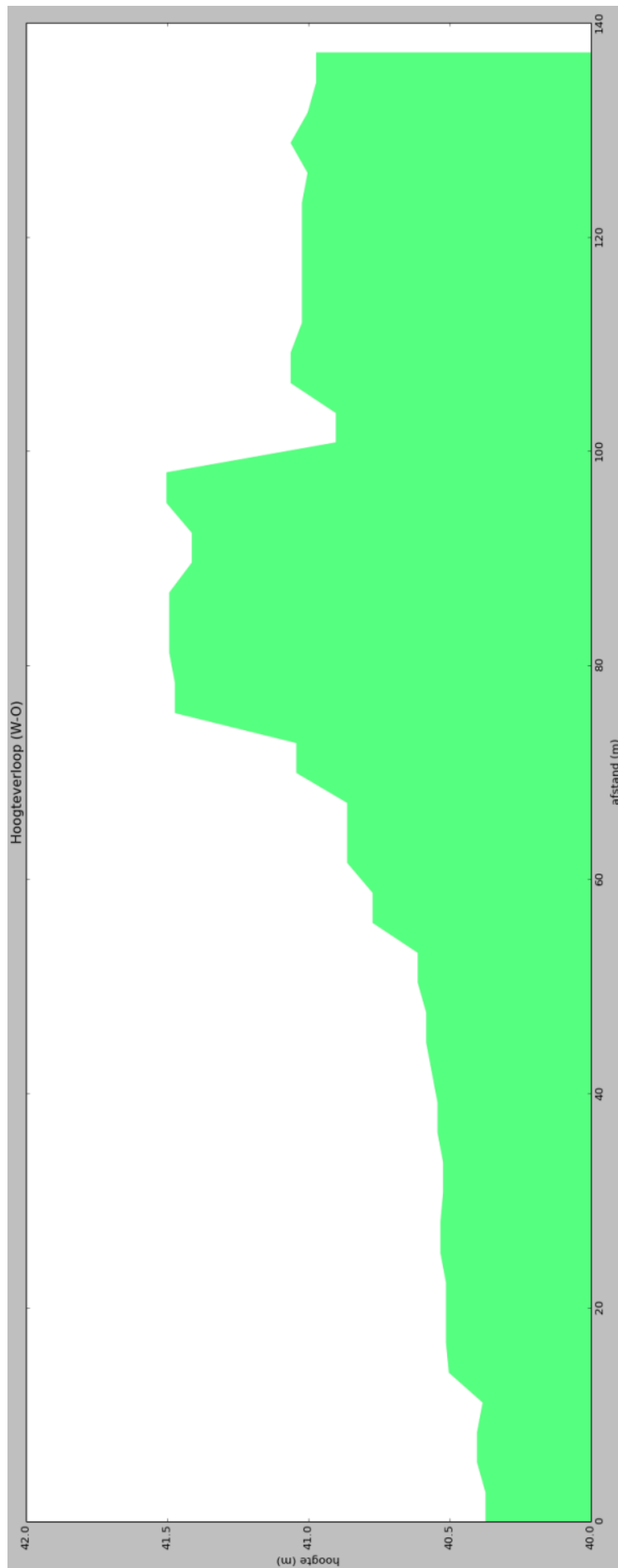
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2016) (bron: Geopunt).

1.4.1.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Het projectgebied is gelegen op een uitloper van de cuesta van Tielt. Het projectgebied ligt net aan de flank maar kent een relatief vlak verloop. De hoogte van het projectgebied is ca. 40,5 m TAW en er is een hoogteverschil van ca. 1 m aanwezig. De ligging van het projectgebied kan eventueel wijzen op mogelijke bodemerrosie.

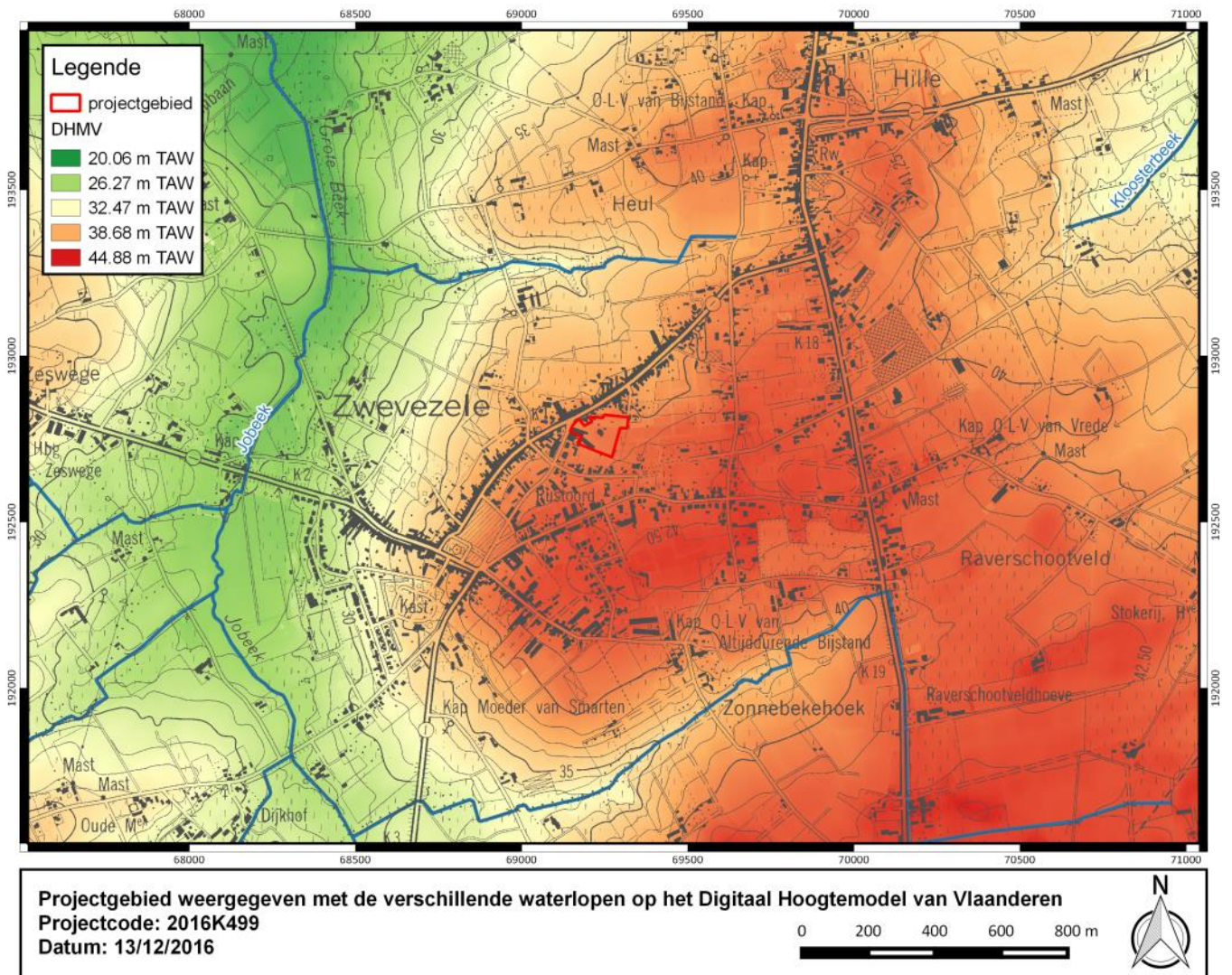
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

Figuur 11: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).

1.4.1.5 Hydrografie

Het projectgebied is gelegen in het Bekken van de Brugse Polders (deelbekken Rivierbeek). De nabijgelegen waterloop is de Jobeek in het westen. Deze beek heeft een diepe vallei uitgesneden in de uitloper van de cuesta. Ten noorden en zuiden van het projectgebied zijn 2 naamloze waterlopen aanwezig die voor de afwatering zorgen van de cuesta richting de Jobeek.

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de verschillende waterlopen (Bron: Geopunt)

1.4.2 Gekende archeologische waarden

1.4.2.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.4.2.1.1 Historische achtergrond

Ca. 800 meter ten noorden van het onderzoeksterrein werden via luchtfotografie twee circulaire structuren waargenomen die kunnen duiden op grafheuvels. In de Schoolstraat werd in 2014 via metaaldetectie een Sestertius van Hadrianus gevonden die gedateerd werd in de Midden-Romeinse tijd. Bepaalde auteurs vermoeden de aanwezigheid van een Romeinse villa ter hoogte van de huidige dorpskern¹. Dit kan echter niet met zekerheid aangenomen worden.

Gedurende de Karolingische periode bezaten de monniken van de Sint-Amundsabdij uitgestrekte gebieden grond in het noorden en zuiden van West-Vlaanderen. Deze werden ingedeeld in verschillende mansi van ca. 14 hectare. Zwevezele maakt deel uit van de mansus Wingene, die in 821 door Lodewijk de Vrome aan de Sint-Amundsabdij te Elnon werd geschonken.

De eerste bewonings-en dorpskern te Zwevezele zou zich hebben ontwikkeld of de plaats van het nu afgebroken kasteel van Zwevezele (Kasteelstraat). A. Vandewiele stelt dat er reeds voor de 11de eeuw grote gebieden landbouwgrond ontgonnen werden ten zuiden van de lijn Zeswege-Winkelhoek-Hille. De ontginning van het noorden van de gemeente moet gedateerd worden in de 12de en 13de eeuw.² Zwevezele was in de eerste plaats een landbouwgemeente, doch reeds in de 14de eeuw was er een bloeiende linnennijverheid en handel. In 1472 kreeg Zwevezele de toelating tot het organiseren van een jaarmarkt en wekelijkse vrijdagmarkt. De godsdienstoorlogen in de tweede helft van de 16de eeuw resulteerden in Zwevezele tot een halvering van de bevolking en aanzienlijke materiële schade. Ook tijdens de tweede helft van de 17de eeuw was Zwevezele, dat aan het grensgebied van de Spaanse en Franse troepen gelegen was, het slachtoffer van oorlogsgeweld.

Pas na de Spaanse Successieoorlog (1702-1713) keert onder het Oostenrijkse bewind de rust terug naar Zwevezele. Hierdoor kan het gebied zich herstellen en verder ontwikkelen. Dit uit zich in economische groei en demografische expansie.

¹ Devliegheer, L. 1964: Opgravingen in de kerk van Zwevezele, in: Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis, deel CI, p. 271-272

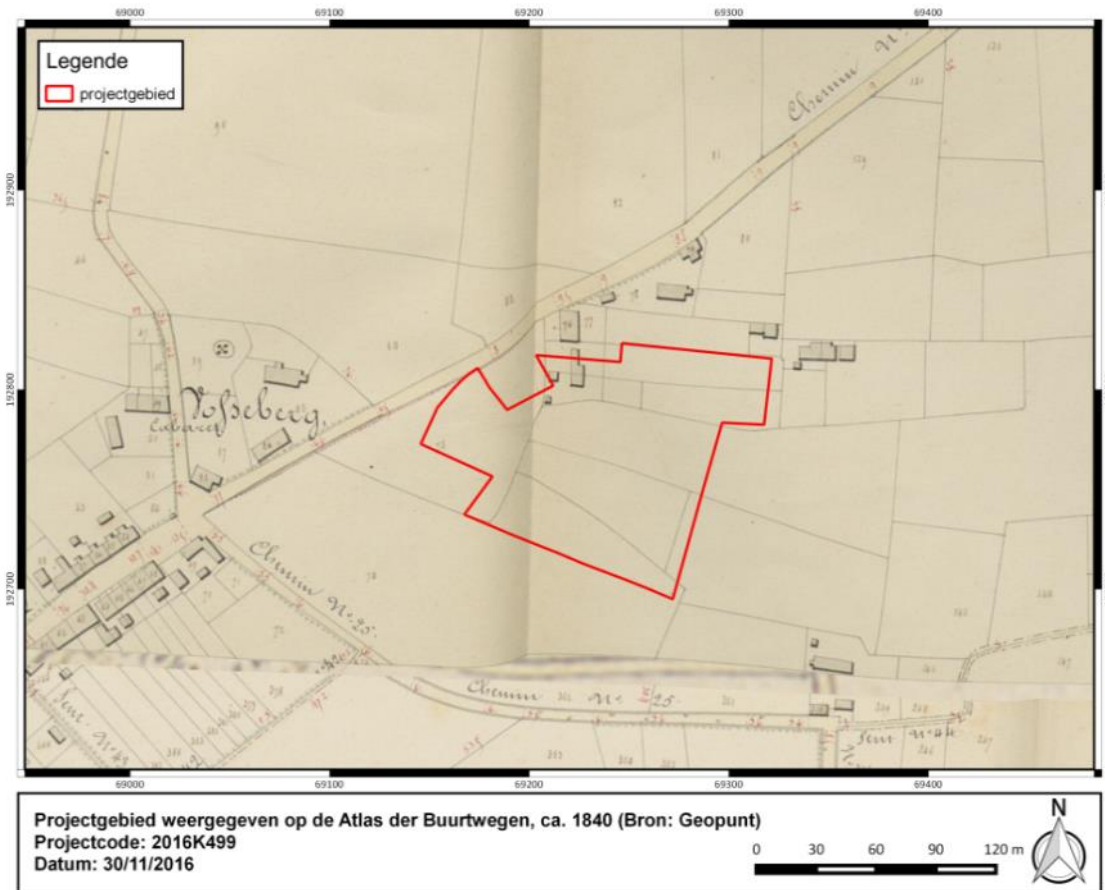
² Vandewiele, A., Zwevezele. Deel 1. De parochie Zwevezele tot 1795, Zwevezele, 1981.

1.4.2.1.2 Historische kaarten

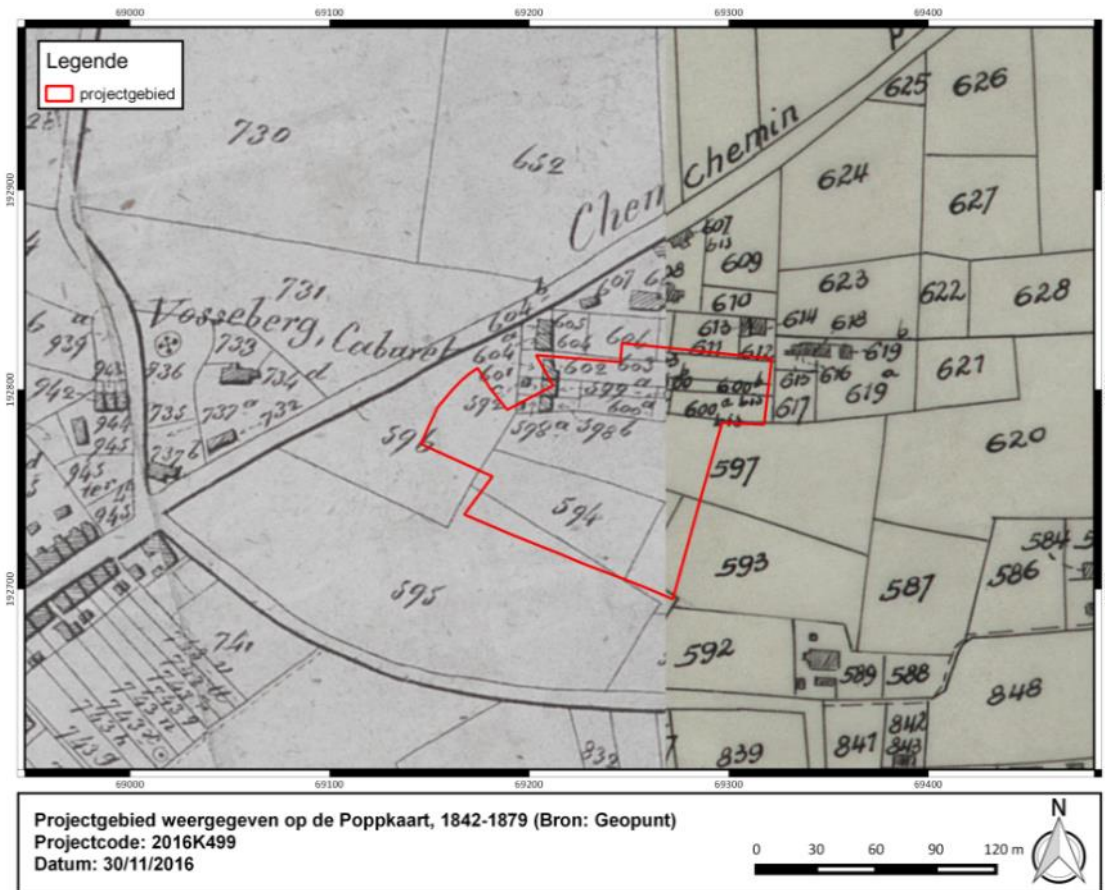
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)

De Ferrariskaart toont bebouwing binnen het noordoostelijk deel van het projectgebied. Het gebouw maakt deel uit van een perceel gevormd door drie bouwstructuren en omliggende bomen. Het zuidelijk deel van de locatie bestaat uit akkerland en het westelijk deel uit een boomgaard. Ten noordwesten situeert zich de Plaetsemolen. De "Plaetse meulen" was de banmolen van de heer van Zwevezele waar de lokale bevolking verplicht zijn graan moest laten malen. Volgens A. Vandewiele zou de molen zijn opgetrokken circa 1550. Ten westen ligt een kruispunt alwaar bebouwingsconcentratie merkbaar is. Het tracé van de huidige Bruggestraat en Ruddervoordestraat is op de Ferrariskaart reeds duidelijk waarneembaar.

Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.

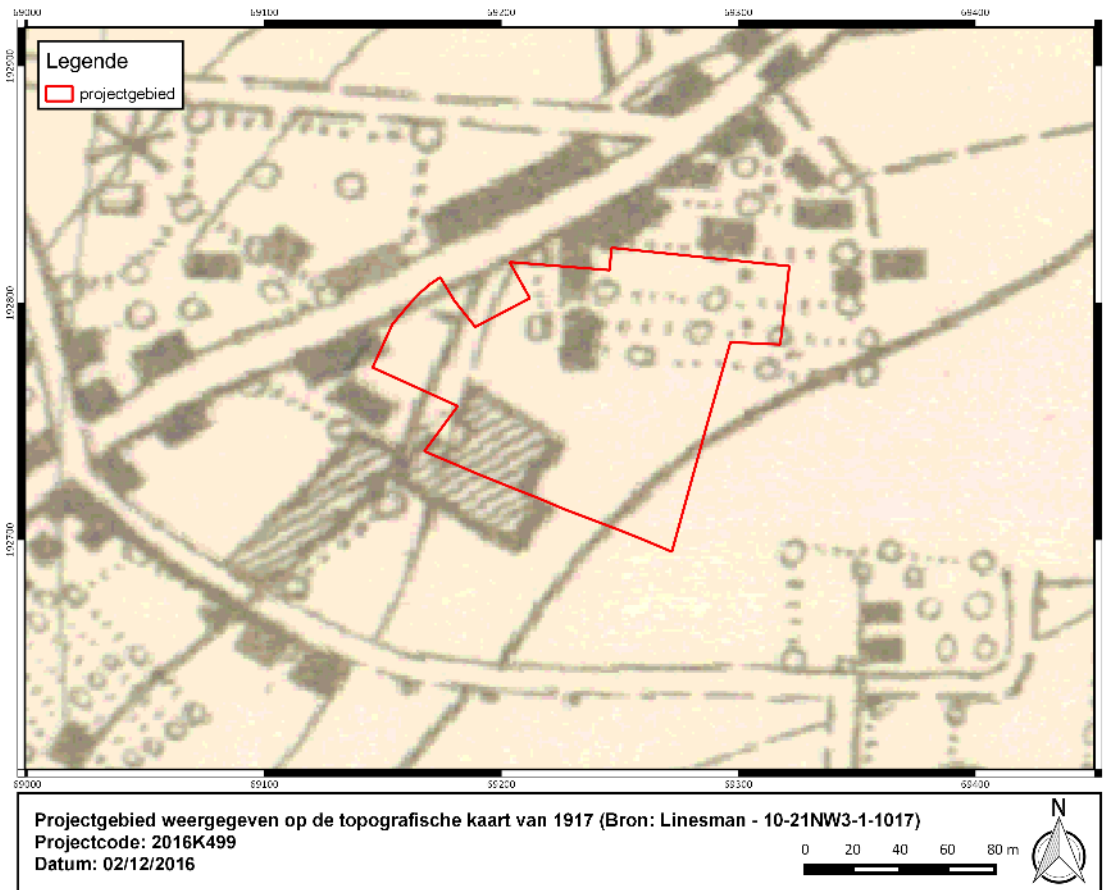
Op de Atlas der Buurtwegen is er bebouwing zichtbaar in het noordelijk deel van het projectgebied, het gaat om een L-vormige bouwstructuur met in het oosten twee kleinere bouwstructuren. Het tracé van de huidige Bruggestraat, Ruddervoordestraat en Processiestraat is reeds duidelijk waarneembaar.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)

De Poppkaart vertoont veel gelijkenissen met de Atlas der Buurtwegen. Er is bebouwing in het noordelijk deel van het projectgebied. Het tracé van de huidige Bruggestraat, Ruddervoordestraat en Processiestraat is reeds duidelijk waarneembaar.

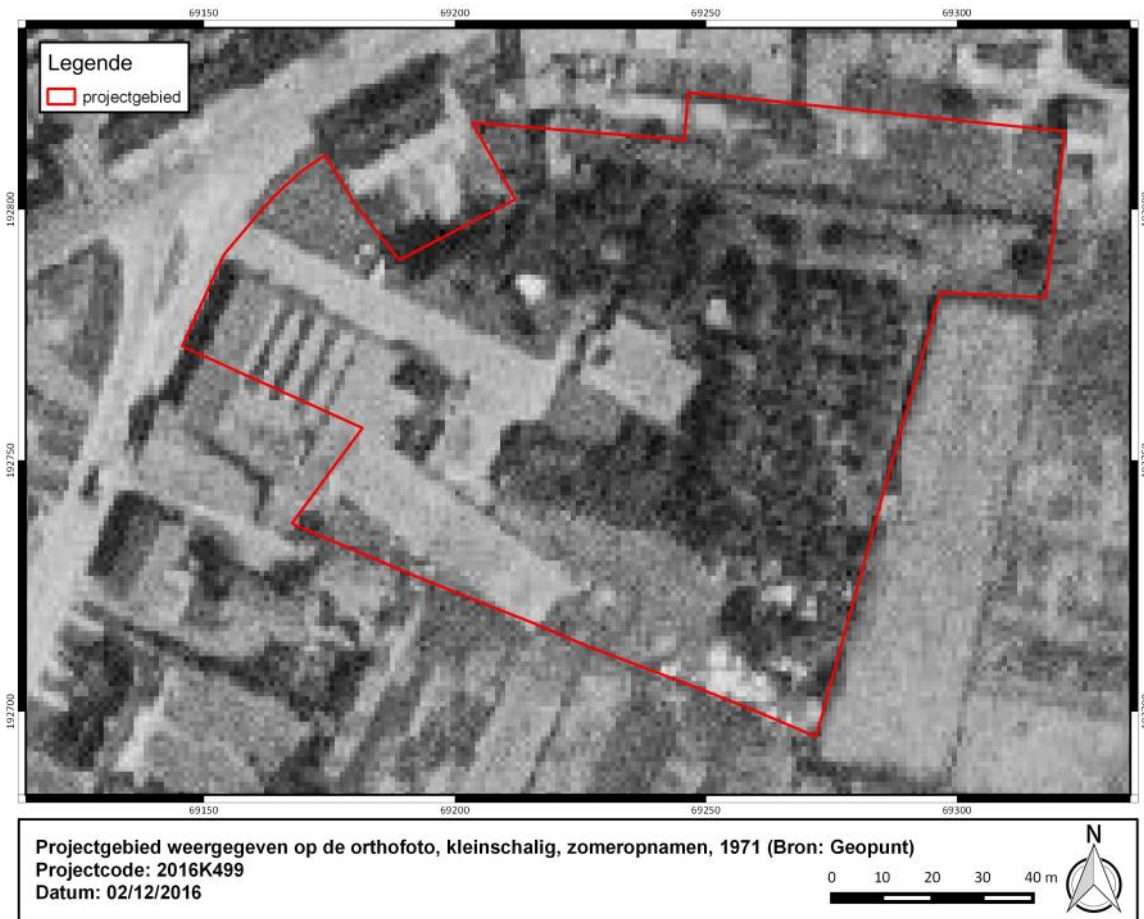
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van 1917 (Bron: Linesman- 10-21NW3-1-1017)

De bebouwing in het noordelijk deel van de locatie, die reeds werd weergegeven op de Atlas der Buurtwegen en de Popp-kaart, is nog steeds aanwezig in 1917. Er is een toename van de bebouwing in het zuidelijk deel van het onderzoeksterrein. In het noordoostelijk deel van de locatie staan een aantal bomen. Het stratenpatroon op de topografische kaart van 1917 vertoont veel gelijkenissen met het huidige wegtracé.

Bron	Jaartal	Historische Situatie
Kaart van Ferraris	1771-1777	Boomgaard, akkerland, bebouwing in het noordoostelijk deel
Atlas der Buurtwegen	1843-1845	Bebouwing in het noordwestelijk deel
Popp Kadasterkaarten	1842-1879	Bebouwing in het noordwestelijk deel
Topografische kaart	1917	Bebouwing in het noordelijk en zuidelijk deel; bomen.

1.4.2.1.3 Huidige gebruik en verstoringen

Er is weinig evolutie merkbaar tussen de orthofoto van 1971 en deze van 2015. Op elk van de orthofoto's is er bebouwing merkbaar in het oostelijk deel van het projectgebied. Deze bebouwing bestaat uit een aantal rechthoekige bouwstructuren. Ten noorden van deze bebouwingsconcentratie ligt een oprijlaan met parkeergelegenheid. Ten noorden van deze oprijlaan loopt een smalle verharde weg. Op de orthofoto van 2000-2003 staan er een ruim aantal auto's in het zuidelijk en het noordoostelijk deel van de planlocatie. Ook in het oostelijk deel van de locatie is er een rechthoekige bouwstructuur gelegen. Deze is niet zichtbaar omdat de bomen het zicht belemmeren. Het overige deel van het onderzoeksterrein bestaat uit bomen en grasland.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, winteropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)

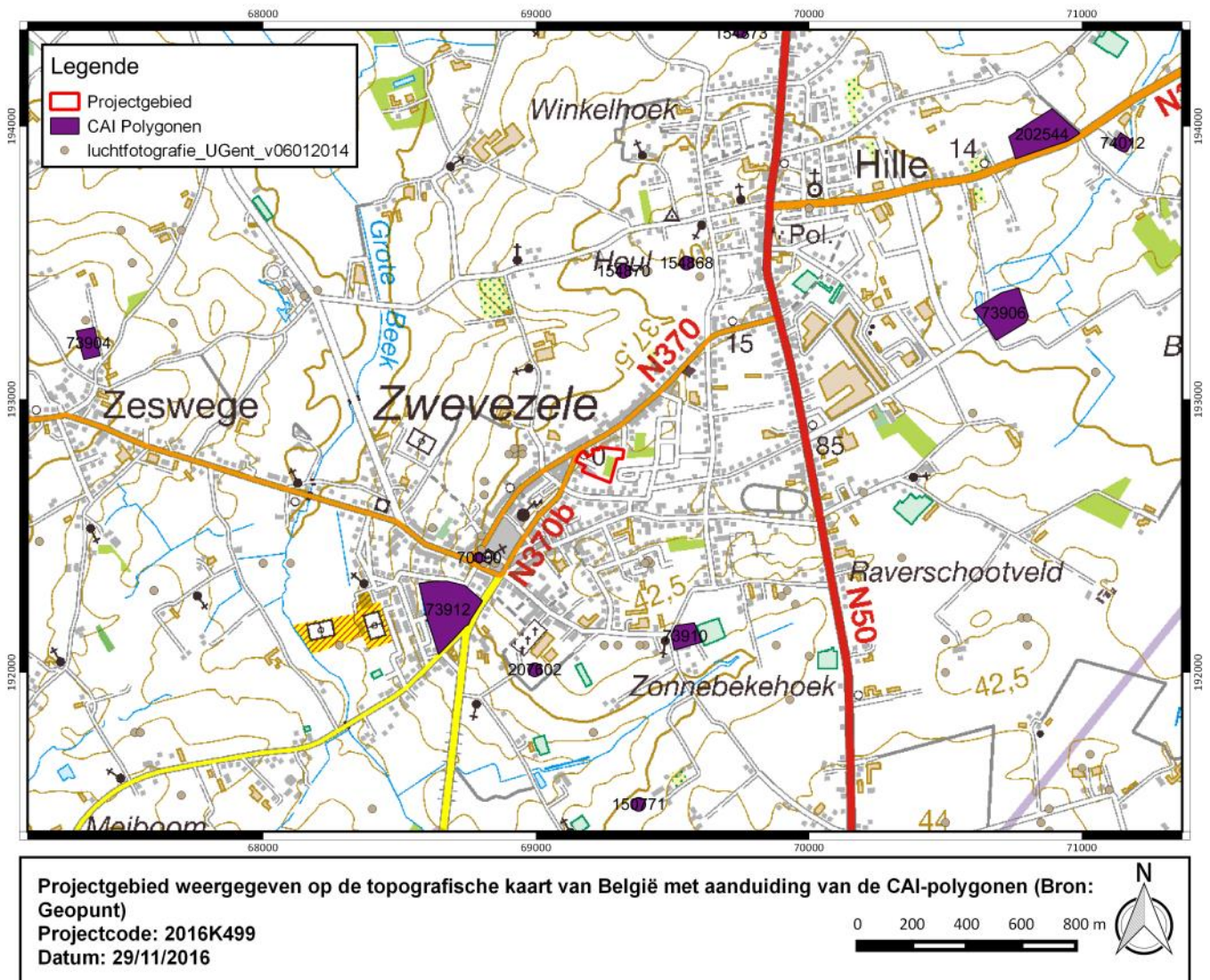

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt)

1.4.2.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

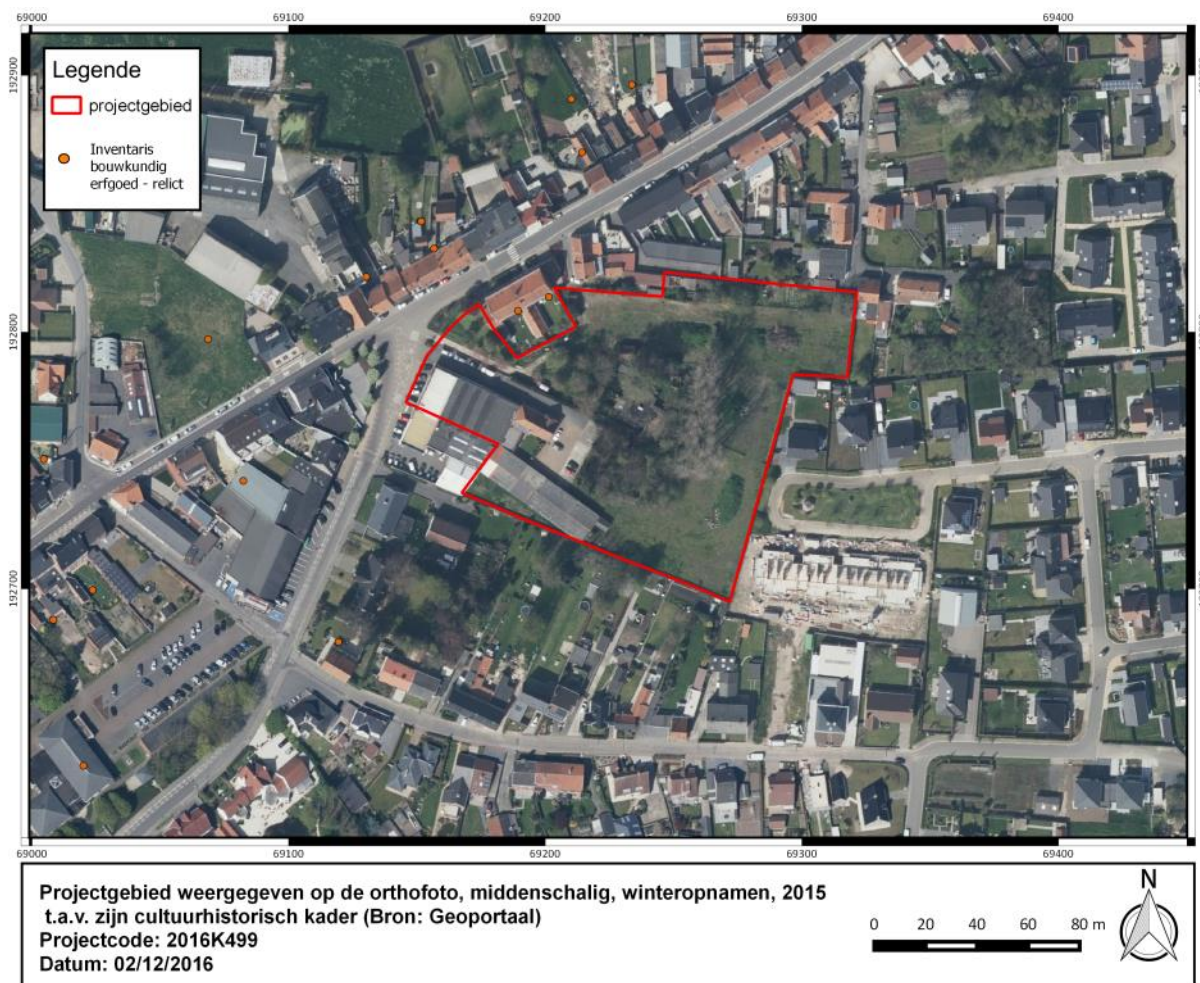

Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.

CAI nummer	Omschrijving
70090	Opgraving (1964); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: Kerk – oudste sporen vermoedelijk te dateren in het laatste kwart van de 10 ^{de} eeuw. Bron: Devliegheer, L. 1965: De Sint-Aldegondekerk te Zwevezele, Archeologie 1965.2, 73-74
73904	Kaartstudie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
73906	Kaartstudie (de Meyer, 2003); NK: 15 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht, eerste vermelding in 1558
73910	Kaartstudie (de Meyer, 2003); NK: 15 meter Late middeleeuwen: historische hoevesite teruggaand tot de 15 ^{de} eeuw
73912	Kaartstudie (de Meyer, 2003); NK: 15 meter Late middeleeuwen: Waterburcht 17 ^{de} eeuw: versterkt kasteel
74012	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Alleenstaande site met walgracht

CAI nummer	Omschrijving
150771	Metaaldetectie (2014, Callewaert, Y.); NK: 15 meter Late middeleeuwen: kleine zilveren denarius: 12 ^{de} eeuwse (muntplaats: Arras, Munter: Simon 1140-1180)
154868	Luchtfotografie; NK: 150 meter Onbepaald: circulaire structuur Bron: Bourgeois, J. & Meganck, M. & Semey, J. 1998: Cirkels in het land. Een Inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II. Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, p.102-103
154870	Luchtfotografie; NK: 150 meter Onbepaald: circulaire structuur Bron: Bourgeois, J. & Meganck, M. & Semey, J. 1998: Cirkels in het land. Een Inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II. Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, p.102-103
202544	Niet op CAI-databank
207602	Metaaldetectie (2014, Callewaert, Y.); NK: 15 meter Midden-Romeinse Tijd: Sestertius Hadrianus

1.4.2.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 t.a.v. zijn cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal)

In de nabije omgeving van de planlocatie zijn een aantal bouwkundige erfgoedrelicten waar te nemen. Ten noorden van de locatie situeert zich een tweestel van burgerhuizen die dateren uit het interbellum. Ook de overige erfgoedrelicten langs de Bruggestraat zijn woningen die teruggaan tot de eerste helft van de 20ste eeuw. Ca. 100 meter ten oosten ligt de Molensite de Plaetsemolen. De "Plaetse meulen" was de banmolen van de heer van Zwevezele waar de lokale bevolking verplicht zijn graan moest laten malen. De molen is voor het eerst weergegeven op de Grote kaart van het Brugse Vrije door Pieter Pourbus (1561-1571), gekopieerd door Claeissens (1603). Volgens A. Vandewiele zou de molen zijn opgetrokken circa 1550.³

1.4.3 Samenvatting van de resultaten

De opdrachtgever plant werkzaamheden langs de Bruggestraat te Zwevezele (deelgemeente van Wingene). De ingrepen omvatten een verkaveling over een oppervlakte van ca. 1.3ha. Ca. 1959m² van het projectgebied is momenteel bebouwd; de sloop van deze gebouwen wordt ingepland na het verkrijgen van de verkavelingsvergunning. Hoewel de meest recente orthofoto bomen weergeeft op het terrein, toonde een plaatsbezoek aan dat deze intussen grotendeels verwijderd werden. Er bevinden zich weliswaar nog enkele dumps op het terrein, die dienen verwijderd te worden voor aanvang van het proefsleuvenonderzoek. Aangezien de werkzaamheden een ingreep in de bodem impliceren over quasi de gehele oppervlakte van het plangebied moet uitgegaan worden van een zekere mate van verstoring.

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen in de zandstreek buiten de Vlaamse Vallei. De Quartairgeologische kaart geeft eolisch afgezet zand tot zandleem van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen aan. De bodemkaart karteert het gebied als matig droge lemige zandbodem. Het projectgebied bevindt zich net aan de flank van een uitloper van de cuesta van Tielt, maar kent slechts een hoogteverschil van ca. 1m. Eventuele archeologische resten worden hier oppervlakkig, direct onder de teelaarde, verwacht.

Historisch gezien kadert de ontginning van Zwevezele, in eerste plaats een landbouwgemeente, in de 12de-13de eeuw. Cartografisch onderzoek wijst op hoofdzakelijk ruraal gebruik van het plangebied; in het noorden van het projectgebied doen de Ferrariskaart en Atlas der Buurtwegen weliswaar bebouwing vermoeden.

Op het plangebied zelf zijn geen archeologische waarden gekend. In de onmiddellijke omgeving worden enkele waarden weergegeven in de Centraal Archeologische Inventaris. Ca. 500 meter ten noorden van het projectgebied werden twee circulaire structuren gedetecteerd dmv luchtfotografie door Jean Bourgeois en Jacky Semey in de jaren 1990. Ter hoogte van de dorpskern werd in 1964 een opgraving uitgevoerd waarbij sporen uit de volle middeleeuwen werden aangetroffen. Voorts bevinden zich in de buurt van het projectgebied verschillende middeleeuwse sites met walgracht.

---

³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Molensite De Plaetsemeulen, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/205866> (geraadpleegd op 2 december 2016).

Figuur 21: foto's van het huidige terrein.

Deel 3: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Deel 4: Bijlagen

Projectcode	2016K499
Onderwerp	Zwevezele - Bruggestraat
Plannummer	1
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/10/2016

Plannummer	2
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele landschappenkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	28/11/2016

Plannummer	3
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	28/11/2016

Plannummer	4
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	28/11/2016

Plannummer	5
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Bodemkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	28/11/2016

Plannummer	6
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Potentiële bodemerosie
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	28/11/2016

Plannummer	7
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	DHMV
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/12/2016

Plannummer	8
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/12/2016

Plannummer	9
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/12/2016

Plannummer	10
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Senneton de Chermont
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1704

Plannummer	11
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Onbekend
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1755

Plannummer	12
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Onbekend
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1777

Plannummer	13
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferraris
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	14
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Onbekend
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1809

Plannummer	15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1840

Plannummer	16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Popp-kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Loopgravenkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1917

Plannummer	18
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1950-1970

Plannummer	19
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	20
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	21
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	22
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2015

Plannummer	23
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	28/11/2016

Plannummer	24
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Cultuurhistorisch kader
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	28/11/2016

Plannummer	25
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	25/01/2017

Plannummer	26
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Voorstel proefsleuven
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	25/01/2017